

Identificatie en typering van SCREENINGSINSTRUMENT AANVANG LAGER ONDERWIJS TAALVAARDIGHEID (SALTO)

Praktische Informatie	
1. <u>Productinformatie</u>	Screeningsinstrument Aanvang Lager Onderwijs Taalvaardigheid (SALTO); Centrum voor Taal en Onderwijs (CTO) KU Leuven; Ramaut, G., Roppe, S., Verhelst, M. & R. Heymans; 2007; Leuven. De toets is beschikbaar via https://mijnonderwijs2.vlaanderen.be
2. <u>Wat en voor wie?</u>	SALTO brengt het aanvangsniveau in schoolse taalvaardigheid van alle leerlingen in kaart aan het begin van het lager onderwijs.
3. <u>Welk soort instrument?</u>	☒ Toets ☐ Volgsysteem ☐ Observatiewijzer ☐ Portfolio ☐ Andere
4. <u>Hoe lang duurt de afname?</u>	<p>De afname van SALTO duurt 50-60 minuten. Het is heel belangrijk dat alle acht de toets taken door de leerlingen worden uitgevoerd en dat de toetsafnemer een strak tempo aanhoudt tijdens de toetsafname. Het instrument moet worden afgenomen in de voormiddag, omdat dat het moment van de dag is waarop de leerlingen zich het best kunnen concentreren.</p> <p>De toets wordt in twee delen afgenomen: het eerste deel bestaat uit vier taken. Vervolgens voorziet de toetsafnemer een pauze (minstens tien minuten). Het tweede deel van de toets omvat de resterende vier taken.</p>
5. <u>Eén of meer meetmomenten?</u>	☒ Eén meetmoment ☐ Meer meetmomenten <p>De toets wordt afgenomen door de leerkracht of iemand anders van het schoolteam in het begin van het schooljaar, bij voorkeur in de periode eind september - begin oktober.</p>

<p>6. <u>Klassikale of individuele afname?</u></p>	<p>☒ Klassikaal ☐ Individueel Leerkrachten moeten SALTO kunnen inzetten bij groepjes van bij voorkeur maximaal tien leerlingen.</p>
<p>7. <u>Geeft het instrument resultaten op leerlingen-, klas- of op schoolniveau?</u></p>	<p>☒ Leerlingenniveau ☒ Klasniveau ☒ Schoolniveau De screeningsresultaten zijn niet alleen bruikbaar op schoolniveau, maar leerkrachten krijgen ook een zicht op het aanvangsniveau van een klas of een leerlingengroep en op het taalvaardigheidsniveau van individuele leerlingen. De resultaten op de toets geven aan welke leerlingen extra zorg en ondersteuning nodig hebben op het vlak van taalvaardigheid.</p>
<p>Omschrijving van het instrument</p>	
<p>8. <u>Welke vaardigheden?</u></p>	<p>Vaardigheden: ☐ Lezen ☐ Schrijven ☐ Spreken/gesprek ☒ Luisteren</p> <p>Competenties: ☒ Taalcompetentie ☐ Zelfsturende competentie ☐ Leercompetentie ☐ Sociale competentie</p> <p>Deelcompetenties: De handleiding van SALTO geeft aan dat de toets gebaseerd is op zowel de ontwikkelingsdoelen voor het kleuteronderwijs als op de eindtermen voor het lager onderwijs (zie https://www.onderwijsdoelen.be/). Met betrekking tot de ontwikkelingsdoelen voor het kleuteronderwijs sluit de toets aan bij volgende doelen:</p> <ul style="list-style-type: none"> – De kleuters kunnen een mondelinge boodschap, eventueel ondersteund door gebaar, mimiek met

	<p>betrekking tot een concrete situatie begrijpen.</p> <ul style="list-style-type: none"> – De kleuters kunnen voor hen bestemde vragen in concrete situaties begrijpen. – De kleuters kunnen een mondelinge, voor hen bestemde boodschap, ondersteund door beeld en/of geluid, begrijpen. – De kleuters kunnen door de kleuteronderwijzer gegeven opdrachten, met betrekking tot activiteiten in de klas of op school, begrijpen. – De kleuters kunnen een beluisterd verhaal, bestemd door hun leeftijdsgroep, begrijpen. – De kleuters kunnen bereidheid tonen om naar elkaar te luisteren en om zich in te leven in een boodschap. <p>Met betrekking tot het doelenkader, waarbinnen de eindtermen voor Nederlands in het lager onderwijs opgenomen werden, meet de SALTO volgende deelcompetenties voor de taalcompetentie binnen de vaardigheid luisteren:</p> <ul style="list-style-type: none"> – Informatie achterhalen – Informatie op persoonlijke en overzichtelijke wijze ordenen.
<p>9. <u>Wat doen de leerlingen?</u></p>	<p>Er is een variatie in soorten opdrachten voorzien. De mogelijke opdrachten zijn: een kruisje zetten bij de juiste tekening, een tekening afwerken of een pijl trekken van of naar een bepaald voorwerp.</p>
<p>10. <u>Waarvoor kan het instrument gebruikt worden?</u></p>	<p>☒ Screening ☐ Diagnose ☐ Andere</p> <p>De screening biedt de leerkracht aangrijpingspunten om het leer- en onderwijsproces af te stemmen op de specifieke noden van de leerlingen. Bovendien geeft de screening de leerkracht het signaal om bij leerlingen met een laag aanvangsniveau de nodige acties te ondernemen en over te gaan tot diagnosticering en eventueel remediëring.</p>
<p>11. <u>Laat het instrument toe leerlingen te vergelijken?</u></p>	<p>☐ Vergelijking mogelijk met andere leerlingen (normgerelateerde vergelijking) ☒ Vergelijking mogelijk met een drempel (criteriumgerelateerde vergelijking) ☐ Geen vergelijking</p> <p>Er zijn twee cesuren gelegd die een onderscheid maken tussen leerlingen die:</p> <ul style="list-style-type: none"> – onvoldoende taalvaardig zijn en niet beschikken over de schoolse taalvaardigheid Nederlands die

- minimaal nodig is om in een eerste leerjaar vlot tot leren te komen;
- **net niet de schoolse taalvaardigheid** Nederlands bezitten die minimaal nodig is om in een eerste leerjaar vlot tot leren te komen en voor wie bijgevolg de kans bestaat dat ze zwakker zullen presteren in het eerste leerjaar, een zogenaamde risicogroep;
- **voldoende taalvaardig** zijn.

De achtergrondvariabelen Thuistaal en Opleiding moeder blijken een sterke invloed te hebben op de toetsresultaten van de leerlingen. De factor Thuistaal heeft de grootste impact: anderstaligen presteren slechter dan Nederlandstaligen, zelfs wanneer hun moeder een hoger opleidingsniveau heeft.

Criteria voor een goed evaluatie-instrument

12. Wat meet het instrument?

De handleiding van SALTO geeft informatie over:

Waarop ze zich baseerden voor het opstellen van het evaluatie-instrument (bijvoorbeeld eindtermen, ERK, etc.) en of het instrument m.a.w. representatief is voor de leerstof

Bij de ontwikkeling van deze toets werd de vraag gesteld 'Wat moeten leerlingen bij hun intrede in de lagere school kunnen doen met Nederlands om zich op school voluit te (kunnen) ontwikkelen?'. Om deze vraag te beantwoorden werd er beroep gedaan op twee documenten. Ten eerste was het Referentiekader vroege tweede taalverwerving (Van den Branden et al., 2001)¹ richtinggevend en inspirerend. Ten tweede baseerde men zich op de Vlaamse Ontwikkelingsdoelen en eindtermen voor het gewoon basisonderwijs (Departement Onderwijs, 1997). In deze documenten wordt de nadruk gelegd op het belang van functionele luistervaardigheid.

In welke mate het instrument aansluit bij de doelstelling die men vooropstelde (wat wil men evalueren versus hoe doet men dat?):

De keuze voor luisteren lag voor de hand als te meten vaardigheid aan het begin van het eerste leerjaar, aangezien lezen en schrijven nog niet getoetst kunnen worden, en ook omdat luistervaardigheid een goede voorspeller is van schoolsucces (Colpin et al., 2006)². Bovendien is er over gewaakt dat er niet te veel beroep gedaan wordt op de kennis van de wereld van de leerlingen. Leerlingen die minder rijke en

¹ Van den Branden, K., Van den Nulft, D., Verhallen, M., Verhelst, M. (2001). *Referentiekader vroege tweede taalverwerving*. Den Haag: Nederlandse Taalunie.

² Colpin, M., Gysen, S., Jaspaert, K., Heymans, R., Van den Branden, K. & Verhelst, M. (2006). *Studie naar de wenselijkheid en haalbaarheid van de invoering van centrale taaltoetsen in Vlaanderen in functie van gelijke onderwijskansen*. Leuven: Centrum voor Taal en Onderwijs.

	<p>gevarieerde ervaringen hebben opgedaan, mogen niet benadeeld worden. Zo is er ook aandacht besteed aan de lengte van de luisterteksten, zodat de leerlingen niet meer dan in natuurlijke situaties een beroep moeten doen op hun geheugen.</p> <p>☐ Geen informatie over validiteit</p>
<p>13. <u>Is het instrument betrouwbaar?</u></p>	<p>De handleiding van SALTO geeft informatie over:</p> <p>☒ Betrouwbaarheid van de toetsafname Bij de SALTO-toets hoort een praktische handleiding met enkele algemene aandachtspunten die men in het achterhoofd moet houden bij de afname. Verder zijn er ook nog eigenlijke toetsinstructies voorzien in een apart document dat deel uitmaakt van de handleiding.</p> <p>☒ De betrouwbaarheid ☐ is eerder laag ☐ is eerder middelmatig ☒ is eerder voldoende hoog³</p> <p>☒ Betrouwbaarheid van de scoring (zijn de criteria voor evaluatie vooraf bepaald?) Bij de handleiding hoort een document met uitleg over hoe de opdrachten gescoord moeten worden. Daarnaast is het ook mogelijk om de toetsresultaten digitaal te verwerken in een Excel-bestand. Hierbij wordt er uitleg voorzien over hoe deze resultaten geïnterpreteerd moeten worden.</p> <p>☐ Geen informatie over betrouwbaarheid De toets wordt afgenomen aan het begin van het eerste leerjaar. Onderzoek heeft uitgewezen dat een taaltoets slechts een betrouwbare indicator kan zijn voor taalvaardigheid vanaf de derde kleuterklas. Verder is het instrument aangepast aan jonge leerlingen. De opdrachten zijn herkenbaar, motiverend en gevarieerd en afhankelijkheid tussen toetsvragen is vermeden. Er is ook over gewaakt dat de toets niet te lang duurt omdat de concentratie van leerlingen in het eerste leerjaar snel afneemt. Zo ook wordt er tijdens de toetsafname een pauze voorzien.</p>
<p>14. <u>In de praktijk?</u></p>	<p>Het onderdeel 'Wat na SALTO?' biedt de leerkracht inspiratie om acties te ondernemen op klas- en op schoolniveau. De acties zijn heel concreet en praktisch en hebben ook telkens een onderbouwd theoretisch luik.</p>

³ De betrouwbaarheidscoëfficiënt, Cronbach's Alfa varieert van 0,87 tot 0,91.

	Er worden ook tips geboden hoe men over de toetsresultaten kan communiceren met de ouders.
15. <u>Praktische haalbaarheid?</u>	SALTO moet bij voorkeur kunnen ingezet worden voor groepjes van maximaal tien leerlingen. Er is ook voor gezorgd dat de beoordeling van de prestatie van de leerlingen vlot kan gebeuren. De scores van de leerlingen kunnen digitaal verwerkt worden in een Excelbestand. Het overgrote deel van de toetsvragen zijn gesloten vragen en zijn daardoor efficiënt te verbeteren.
16. <u>Kritische reflectie op algemene kwaliteit.</u>	<ul style="list-style-type: none"> - SALTO wordt afgenomen aan het begin van het eerste leerjaar. De makers van het instrument beroepen zich voor die leeftijdsafbakening op onderzoek dat heeft uitgewezen dat een taaltoets slechts een betrouwbare indicator kan zijn voor taalvaardigheid vanaf de derde kleuterklas. Dit draagt bij aan de validiteit van SALTO. - SALTO is duidelijk goed aangepast aan jonge leerders. De opdrachten zijn herkenbaar, motiverend en gevarieerd en afhankelijkheid tussen toetsvragen is vermeden. - Leerlingen in het eerste leerjaar kunnen zich nog niet zo lang concentreren. SALTO houdt daar rekening mee door afnametijd beperkt te houden, duidelijk te vermelden dat de toets best inde voormiddag afgenomen wordt en tijdens de afname een pauze te voorzien. - De instructies voor de afname van de toets zijn duidelijk en gedetailleerd. - De tekeningen in de toets zijn goed en duidelijk. De verschillende items discrimineren goed. - SALTO voorziet voor elk type opdracht een oefenitem dat leerlingen de kans geeft om de opdracht goed te begrijpen zodat sociaal-culturele bias voor een stuk vermeden kan worden. - De bijlage Wat na Salto geeft leerkrachten een uitgebreid kader om met de resultaten van SALTO aan de slag te gaan. De focus ligt daarbij op breed evalueren en acties die inzetten op het ontwikkelen van een klaspraktijk waarin door middel van krachtige leeromgevingen de taalvaardigheid van alle leerlingen geoptimaliseerd kan worden. Daarnaast geeft SALTO ook concrete suggesties voor de initiatieven om de zwakscorende leerlingen te ondersteunen. - SALTO stimuleert een brede kijk op leerlingen en is een instrument dat goed past binnen een visie van breed evalueren. De handleiding omvat tips en handvatten voor een brede kijk op leerlingen en de uitbouw van een evaluatiebeleid op schoolniveau. - SALTO is in eerste instantie een screeningsinstrument gericht op het optimaliseren van de lespraktijk. De resultaten van SALTO zijn op zich onvoldoende om een definitieve oordeel te vellen over de taalvaardigheid van een leerling.

